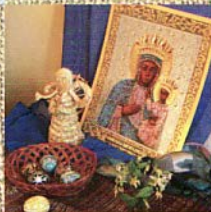

ЛЕМКІВСЬКА ПИСАКА ~ ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕАДЕАЦІЇ

Каталог виданий коштом:
Львівської обласної організації
Всеукраїнського товариства "Лемківщина",
Голова організації - Степан Майкович
Фундації дослідження Лемківщини,
Голова Фундації - Петро Гандяк
Галини Вихованської - директора ДШНМ,
Лілеї Квасниці-Амбіцької - заступника директора
з методичної роботи ДШНМ,
Марії Янко - керівника гуртка-методиста, ДШНМ

Писанку пишуть не руки, а душа...

Для усіх українців, свідомо чи навіть підсвідомо, писанка є безсумнівним символом нового життя, відродження із небуття, символом сонця і провітання. Недарма кажуть, що поки люди писатимуть писанки, доти диявол не зможе владарювати на нашій землі. Для нас, лемків, саме лемківська писанка є символом відродження із забуття, символом віднайдення свого «я», символом збереження своєї ідентичності, своєї культури, своєї традиції.

Урадянський час нам нав'язали певний стандарт українізованої України, де регіональні відмінності нівелювалися, щоб применшити, і навіть зневажити багатство української культури. Всі мали вбиратися в українізований стандартизований варіант строїв із вишиванками, шароварами, віночками, плахтами. Писанка теж мала стати стандартною. Проте тим українці й багаті, що кожен регіон, кожне село, навіть кожна хата зберігали і розвивали свій неповторний орнамент, свій неповторний колорит у гроні української культури.

Довгий час лемківська писанка була знана лише серед лемків та митців, дехто навіть зважувався називати її примітивно простою. Але спробуйте-но її написати! Це не менш складно, аніж знамениті гуцульські писанки, і потребує неабиякої майстерності та терпіння. А ще можна сміливо наголосити, що лемківські писанки орнаментувалися найдревнішим письмом - краплею-словом, й основним символом на них є сонце – мірило життя на землі.

Сьогодні спільними зусиллями лемківської громади лемківська писанка наново завойовує світ. І вона символізує відродження лемківської спільноти, яку зневажили і розтерзали тоталітарні режими, символізує відновлення історичної справедливості, коли не тільки маєш право жити на своїй Богом даній землі, але й маєш право залишатися собою.

Справжню писанку пишуть не руки, а душа. Тож нехай з молитвою наша душа здіймається до Бога!

Софія Федина,

Голова Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань

З давніх - давен жили лемки на своїх етнічних землях. Та на жаль трагічні події другої Світової війни розкидали їх по цілому світу. Прекрасна українська княжа земля, Лемківщина, сьогодні в руїнах. Спалені українські оселі, знищений віковичний дорібок працюючої вітки українського народу - українців-лемків. Там, де були лемківські хижі, сьогодні ліс росте. Де родився хліб - дикі хазі, тернина, ялівець, тільки кладовища нагадують кому належала ця земля. Українські прізвища на надгробках - німі свідки. Тут цілі родини, з покоління до покоління.

Різні причини склалися на те, що на Лемківщині, впродовж віків витворювалася своєрідна культура з різними її відмінними періодами. Наше завдання сьогодні зберегти та примножити те, що не до кінця втрачено. Власне такі завдання ставлять перед собою організатори вже V Всеукраїнського фестивалю – конкурсу «Лемківська писанка».

Писанка – це символ відродження, а Великдень - одне з найбільших свят у християнському світі. У Великодній піст на Лемківщині писали писанки, а коли в родині ніхто не вмів писати писанку, зверталися до майстрів. Тому в кожній лемківській хижі на столі з року в рік лежали писанки. Творення писанки – це цілий обряд, який здавна був пошанований на Лемківщині.

Орнаментика лемківської писанки особлива. Вона є предметом обговорення не лише дослідників народної творчості, але сучасних писанкарів, та поширена на теренах цілої України. V Всеукраїнський фестиваль писанки – це ще одна можливість зустрічі з лемківською писанкою, з мистецьким явищем – яке передається з покоління в покоління і є символом невимрущої лемківської культури.

Степан Майкович,

*Голова Львівської обласної організації
Всеукраїнського товариства Лемківщина*

Проведення фестивалю «Лемківська писанка» у Львові в Дитячій школі народних мистецтв став доброю традицією для всієї лемківської громади. Цьогорічний V фестиваль вносить новинку, так як буде проводитися не тільки майстер-клас писанки, але й конкурс серед майстрів (майстринь) – писанкарів, дітей по декількох вікових категоріях. Тишить нас те, з кожним роком проведення цього фестивалю набуває все більшої популярності не тільки по всій Україні, а й за кордоном. Географія наших гостей фестивалю все більше розширюється.

Програма фестивалю дуже насичена. При проведенні майстер-класу кожен бажаючий має можливість власноруч поспробувати написати писанку. Спостерігаючи за написанням писанок діти, дорослі мають можливість пізнати техніку та особливості написання писанки, щоб в подальшому самому їх писати.

При проведенні круглого столу гості мають можливість почувти про особливості орнаментики лемківської писанки з виступів дослідників народної творчості, самих писанкарів. На короткий час Львів наче перетворюється в центр писанкарства. Тишить нас те, що проведення майстер-класів написання писанок набув широкого поширення і в інших місцях і місцях Львівщини і України. Цього року до проведення фестивалю «Лемківська писанка» долучився католицький університет у Львові і перший день фестивалю проведено в університеті. Фестиваль збагачує досвідом і самих писанкарів. Їхні обміни думками з історії і написання писанок дуже цікаві і повчальні.

Даний фестиваль – це ще одна спроба зустрітись в мистецькому просторі з лемківською писанкою, відчувти її неповторну красу, естетичну магію і художню цінність.

Надіємося, що наша тісна співпраця з Дитячою школою народних мистецтв буде й надалі продовжуватися і з кожним роком фестиваль буде наповнюватися чимось новим у своєму репертуарі.

Надіємося, що повернеться до нашого фестивалю і міська влада, яка останні два роки нас ігнорує. Тогорічний початок співпраці з обласною Радою повинен поглиблюватися і в наступні роки.

Хай щорічний фестиваль «Лемківська писанка», що проходить в переддень Великодніх свят, надає всім учасникам і гостям фестивалю гарного святкового заряду і настрою на всі свята і ще довго після свят.

Тоже до зустрічі на кожному фестивалі!

Петро Гандяк,

Голова Фондації дослідження Лемківщини

Збереження традиції та її роль у вихованні підростаючого покоління

Сучасне суспільство характеризується зростанням національної самосвідомості, прагненням зрозуміти і пізнати історію, культуру свого народу. Особливо гостро постає питання глибокого і наукового обґрунтування національно-регіональних факторів у вихованні дітей, бо збереження і відродження культурної спадщини починається зі свого краю і відіграє важливу роль у вихованні підростаючого покоління.

Спадщина кожного народу містить цінні ідеї і досвід виховання. Національна самосвідомість або етнічна ідентичність, як усвідомлення своєї приналежності до певного етносу, формується у дитині в перші роки її життя. Саме цей період є визначальним у становленні основ характеру і виробленні норм поведінки. Обряди, традиції, звичай супроводжують людину від народження до смерті, організовуючи її трудову і соціальну діяльність та особисте життя. обов'язкові для всього суспільства, вони духовно згуртовують народ, який по-особливому ставиться до святкування Різдва та Великодня. Наше минуле - це фундамент стабільного, повнокровного життя в сьогоденні і запорука розвитку в майбутньому. Педагоги Дитячої школи народних мистецтв

звертаються до народної педагогіки не тільки тому, що це джерело мудрості, запасник педагогічної думки і морального здоров'я, але і тому що це наші витокі і тому, наше завдання сьогодні:

- допомогти дитині згадати свою національну і родову пам'ять;
- поважати і шанувати пам'ять предків;
- систематично і цілеспрямовано залучати дітей до витоків народної культури.

Лемківська писанка помітне явище у світовій етнокulturі. Вона надзвичайно популярна і пізнавальна. Завдяки техніці написання від краплі, яка перетворюється в слізу, завдяки збереженню правдивих знаків, символів. На базі ДШНМ уже багато років проводиться фестиваль «Малеча творить писанку, до якого залучаються не тільки вихованці школи, а й діти багатьох навчальних закладів міста Львова. Під час фестивалю учасники спілкуються з народними майстрами, ознайомлюються з символами писанки, навчаються техніки написання тощо.

Проект «Лемківська писанка» триває п'ятий рік, кожного року завершується Великодньою виставкою у Музеї етнографії та художнього промислу у місті Львові. Такі виставки представляють твори найкращих писанкарів України, які популяризують техніку написання лемківської писанки, таким чином, розвивають лемківську культуру. Поруч з цими витворами народного лемківського промислу експонуються писанки учасників майстер-класів. Від цих писанок віс теплом та енергетикою авторів.

Уважаю, що проведення такого фестивалю має важливу роль у вихованні підростаючого покоління.

Галина Вихованська,

Директор ДШНМ, член Національної спілки
художників України, автор і керівник проекту

Янко Марія

м. Львів

Зіра Проць-Терех

м. Львів

Марія Проць
М. Львів

Ольга Кишак-Федоро

м. Львів

Тереза Кншак

м. Львів

Марія Кривінська

м. Львів

Петро Данилюк

м.Кременець, Тернопільська обл.

Анжеліка Кононюк
Ярослав Осада
м. Тернопіль

Любов Романів

м. Київ

Анна Кирпан

м. Івано-Франківськ

Дзьюб-Мельник Оксана

м.Львів

Ольга Кашевко
м. Яремче, Франківська обл.

Тетяна Семенець

м. Тернопіль

Галина Процив

м.Бережани, Тернопільська обл.

Славень Лемківський Писанці

вірш: Богдан Пастух

музика: Яромир Делікатний

Приспів

1) Скотилася весна під ангельське крило,
Господня Правда з миром воскресала,
Сонце квіткою під воском ожило,
Планета наша писанкою стала.

2) З молитвою у серці прокинулось перо,
Світ пращурів у фарбах оновився,
Усе, що на душі, на писанку лягло,
Обряд любови Божої звершився.

Приспів:

Писанко моя, батьківська!
Страждальницьку сльозу до себе пригортаєш.
Писанко моя, лемківська,
Початку і кінця не маєш.

Приспів

3) Символом життя є писанка моя,
Вірою в безсмертя, що зійшла з небес.
Вдячним буду Богу за життя і я.
Славмо Бога! Наш Христос воскрес!

Приспів

Символіка лемківської писанки

СОНЦЕ – Належить до найдавніших солярних мотивів у писанковій орнаментіці. Сонце зображають іноді як коло, рожка, спіраль; то воно спокійне, іноді в русі, деколи промінне. Сонце-- джерело світла, символ життя.

ЗВІЗДА – Улюблений мотив усіх видів мистецтва. Її з парним числом промінів вважають провісником щастя. Людина із зірок вичитувала дані, потрібні для польової роботи. Люди вірили, що кожен з нас має свою зірку.

ВОДА – Людина без води не може жити, і тому з давніх-давен оселялась біля рік і потоків. В народному понятті вода виступає символом матеріального достатку (без достатності води не буде врожаю). Водою кропили, водою лікували. Була це свята вода. В народному фольклорі, найчастіше, в піснях, вода – символ чистоти і вільності.

ДЕРЕВО – В народних віруваннях існував і фантастичний зв'язок між людиною та деревом. Згідно відгукам стародавньої слов'янської віри – дерево має “душу” – і ставились до нього, як до людини. Існував звичай за одне вирубане фруктове дерево садити сім молодих дерев.

КВІТКА – На писанці квітка належить до найбільш поширених і улюблених. Вони оздоблюють людське життя. В народній поезії до квітки прирівнюють дітей, дівчат...

ЛАСТІВКА – Ластівка є символом весни, врожаю, щастя.

БДЖОЛА – “Працьовитий, як бджола”. Про бджолу не кажуть, що здохнула, як по відношенню до інших комах чи тварин, про бджолу кажуть, що загинула. Це прояв найвищої пошани до бджоли.

СНІП – Символ родючості, багатого врожаю зернових, сподівання мати в наступному році добрий, багатий хліб.

РИБА – Мотив риби належить до символічних знаків (рибалки – апостоли) і з християнством найбільш пов'язаний.

ВУЖ – Домовий вуж, який знаходиться біля кожної селянської хати –він охороняє її від напасті, вогню, води і хвороб.

ПАВУК – Ця комаха мала в минулому визначне культове значення. Вона вважалась корисною. Поважали й охороняли її віддавна. Павутиння у стаїні селяни охороняли протягом цілого року: “Нема павучини – нема сметани”. “Коли Пречиста утікала з маленьким Христом, то павук за ними замотував сліди, за що вона його позначила хрестиком. Тому павук не треба вбивати...”

СЕРЦЕ – Як мотив народної орнаментики – є улюбленим не лише у писаночках, а й у вишивках. Розвиток народної творчості більш пов'язував серце з любов'ю.

ВІНОЧОК – Орнаментальний мотив, дуже поширений в народному мистецтві, майже всіх народів – він однаково багатий у вишивках і у писанках. У весільних обрядових піснях віночок має глибоке традиційне значення: Віночок починати – щастячко закладати. Пастухи традиційно на Юра в'ють з перших квітів “жовтого лотаю” вінки на рогату худобу.

Марія Янко,

керівник гуртка - методист ДШНМ

Соломія Сенчук

м. Львів

Ольга Пензко
м. Львів

Марія
Трухан-Колеснікова
м.Львів

Лілія Зовк

с. Комарно, Городоцького р-ну,
Львівської обл.

Надія
Шкимба-Нагловська

м.Калуш, Івано-Франківська обл.

Емілія Твозюк

с. Сокильники, Пустомитівський р-н, Львівської обл.

Марія Станкевич

м. Львів

Юлія Бурко

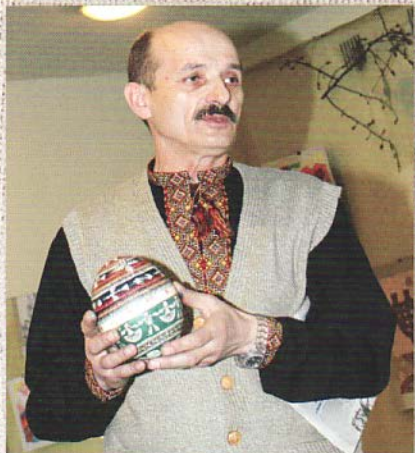
м. Червоноград, Львівська обл.

Олена Іваночко

с. Солонка, Пустомитівського р-ну
Львівської області

Зеновій Пенюк

с.Звенигород, Бучацький р-н,
Тернопільської обл.

Ольга Барна

м. Львів

Володимир Прислонський

с. Шилівка, Зиньківського р-ну
Полтавської обл.

Зеновія Шultzга

м. Львів

Микола Палійчук

с. Чорний Потік, Надвірнянський р-н,
Івано-Франківська обл.

Ольга Коваліско

культурологизатор Львівської
Дитячої школи народних мистецтв,
координатор фестивалю

Ольга Кровицька

кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України
текстовий редактор

Лілея Квасниця-Амбіцька

заступник директора з методичної роботи
Львівської Дитячої школи народних мистецтв,
член Національної спілки художників України
куратор проекту

Упорядники:

Галина Вихованська
Директор Львівської
дитячої школи народних мистецтв,
член Національної спілки
художників України

Віктор Солинко

Фото:

Віктор Солинко
Галина Вихованська
Марія Янко
Орест Рабик

Лемківська церква
св. св. Володимира і Ольги
Львів, "Шевченківський Гай"

Макет і дизайн
Віктор Солинко

v.solynko@gmail.com

098-575-63-27

093-844-83-83

066-367-00-99

ЛЬВІВ - 2013

Музей етнографії
та художнього промислу
Інституту народознавства
НАН України у Львові.

